

חולין דף ס'

רבי יהושע בן חנניה והסעודה
שהכין הקיסר לשכינה

אמר הקיסר לרבי יהושע בן חנניה, אני רוצה
להכין סעודה לאלקיכם! אמר לו, אינך יכול.

שאלו מדוע? אמר לו שרבים מאוד חילותיו שהמלווים אותו. אמר לו,
באמת אני רוצה! אמר לו, צא לשפת נהר ששמו רביתא, ששם יש מקום
לקבץ את חיילותיו³⁹⁸. טרח שש חודשי הקיץ להכין את הסעודה, לבסוף
באה רוח וטטאה את הכל לים. טרח עוד ששה חודשים בסתיו בא גשם
ושטף הכל לים. שאלו הקיסר, מה זה שקרה כך? אמר לו אלו המלווים
של השכינה שבאו לטאטא ולכבד את הבית לפני בואו והם כבר לקחו
את מה שלהם. אמר לו אם כך, באמת רבים הם חיילותיו ואיני יכול להם.

בת הקיסר והצרעת

אמרה בת קיסר לרבי יהושע בן חנניה,
אלקיכם הוא נגר, שנאמר: "המקרה במים

עליותיו", תבקש ממנו שיעשה לי 'מסתוריתא' שהוא מתקן להתרת
פקעות! אמר לה, בבקשה! ביקש רחמים ונחלתה בצרעת. והמנהג ברומי
שכל החולים בצרעת יושבים בשוק ונותנים להם להתיר פקועות, והוא
סימן שיבקשו עליהם רחמים שיירפאו. יום אחד עבר בשוק הרומי וראה
אותה. שאלה, האם טובה ה'מסתוריתא' שנתן לך אלוקי? אמרה לו,
תבקש מאלוקיך שייקח את מה שנתן לי. אמר לה, לאחר שאלוקי נותן
טובה אין הוא לוקחה בחזרה.

אמר רב יהודה, שור דרכו להיות בעל כרס רחבה ופרסות רחבות, ראשו
וזנבו גדולים, וחילופו בחמור. והדבר שיוצא מזה, הוא למקח וממכר.

ואמר רב יהודה, שור שהקריב אדם הראשון, קרן אחת היתה לו במצחו,
שנאמר: "ותיטב להי משור פֶּר מִקְרוֹן מִפְּרִיס". שואלת הגמרא, והרי
'מקרין' משמעו שתיים? אמר רב נחמן, כתוב בלשון יחיד.

חיות שנבראו במעשה בראשית
נבראו בקומתם בדעתם ובצביונם

ואמר רב יהודה, שור שהקריב אדם הראשון,
שהנבראים במעשה בראשית שונים משוורים

שלנו, שהם בקומתם נבראו, ובקרניהן, וכשיצא מן הארץ – ראשו

398 והוא נתכין למקום שתהא רוח שולטת בו. רש"י.

תחלה! נמצאו שקדמו קרנותיו לפרסותיו, שבפסוק נאמר קודם מקרין ואחר כך מפריס. ודבר זה מסייע לרבי יהושע בן לוי, במה שאמר, כל מעשה בראשית בקומתן נבראו. בדעתן נבראו, שהודיעם שיבראם והם ניאותו. בצביונם נבראו, בדמות שבחרו להם, שנאמר: "וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם" לא קוראים 'צבאם' אלא 'צביונם'.

הדשאים יצאו בנפרד כל מין לקב"ה 'למינהו' באילנות, נשאו דשאים

קל וחומר בעצמן: אם רצונו של הקב"ה בערבוביא למה אמר למינהו באילנות? ועוד קל וחומר: ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא, שהרי הם גדולים וגדלים מפוזרים, אמר הקב"ה 'למינהו' דשאים שהם רבים, על אחת כמה וכמה! מיד כל אחד ואחד יצא למינו! פתח שר העולם ואמר את הכתוב: "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם וְשִׂמְחַת ה' בְּמַעֲשָׂיו", שכולן זהירים במצותיו.

הסתפק רבינא, לרבי חנינא בר פפא שאמר מדעתן יצאו דשאים למיניהם ולא נצטוו על כך, מה הדין אם הרכיב שני דשאים זה על גב זה כיון שלא כתוב בהם 'למינהו' לא חייב? או כיון שהקב"ה הסכים על ידם כאילו נכתב במפורש? תיקו.

חסאת בראש חודש על מיעוט הירח הקשה רבי שמעון בן פזי סתירה בפסוקים, נאמר: "וַיַּעַשׂ אֱלֹקִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת

הַגְּדֹלִים" משמע ששניהם נבראו גדולים, ונאמר "אֶת הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים וְגוֹי וְאֶת הַמְּאֹרֹת הַקְּטָנִים"? אמרה ירח לפני הקב"ה: 'ריבוננו של עולם! אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?' אמר לה: 'לכי ומעטי את עצמך'. אמרה לפניו: 'ריבוננו של עולם! הואיל ואמרת לפניך דבר הגון, אמעיט את עצמי?' אמר לה: 'לכי ומשול ביום ובלילה'. אמרה לו: 'איזה חשיבות יש בזה, שכן הנר בצהרים אינו מאיר?' אמר לה: 'ימנו בך ישראל ימים ושנים'. אמרה לו: 'גם בשמש מונים תקופות ומעברין את השנה, שנאמר: "וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם". אמר לה: 'יקראו לצדיקים בשמך, "יעקב הקטן", שמואל הקטן, דוד הקטן. ראה שלא התיישבה דעתה, אמר הקב"ה: 'הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח'.

וזה שאמר רבי שמעון בן לקיש, מה נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר בו "ושעיר עזים אחד לחטאת לה" מה שלא כתוב בשאר רגלים? אמר הקב"ה: 'שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח'.

הקב"ה מתאוה לתפילתם של צדיקים
הקשה רב אסי סתירה בפסוקים, ביום שלישי לבריאה נאמר: "וַתֵּצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא", וביום

שישי נאמר: "וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרֵם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ"? מלמד שיצאו דשאים ועמדו על פתח קרקע ומתאווים למי גשמים, עד שבא אדם הראשון שנברא בששי ובקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצמחו. ללמדך, שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. ומביאה הגמרא מעשה ברב נחמן בר פפא שהייתה לו גינה שזרע בה זרעים ולא צמחו. ביקש רחמים באו גשמים וצמחו. אמר, זה כרב אסי שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים!

הוכחה לתורה מן השמים
אמר רב חנן בר רבא, מה שהוזכר בפסוק "השסועה" היא ברייה בפני עצמה, שיש לה

שני גבין ושני שדראות. ואם תשאל האם משה רבינו צד חיות בקניגון, או בליסטרי שיורה בקשת לחיות, ומנין היה בקי בחיות הללו שאין אדם בקי בהם? מכאן תשובה לאומר 'אין תורה מן השמים'. אמר רב חסדא לרב תחליפא בר אבינא, כתוב אגדה זו באגדותיך שיש בה תיבות יפות ולשון צח, ופרש מהם 'קניגי' ו'בליסטרי'.

מיהם העווים המוכרים בכתוב
נאמר: "חֲמִשָּׁת סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים הֶעֱזָתִי וְהָאֲשֻׁדִי הָאֲשָׁקִלוֹנִי הִגִּיתִי וְהֶעֱקָרוֹנִי

וְהֶעֱוִים" מדוע מנה ששה? אמר רבי יונתן, ארונקי שהם החשובים שלהם חמשה. אמר רב חסדא לרבי תחליפא בר אבינא, כתוב 'ארונקי' באגדתיך ופרשה. וחולק על רב במה שאמר עוים מתימן בן אליפז בן עשו באו, ואיוו לאלהי פלשתים, ויצאו ממקומם ובאו לגור ביניהם. ולכן לא חשב ששה סרני פלשתים. וכן שנינו בברייתא, עוים מתימן באו, ולמה נקרא שמן 'עוים'? שעיותו ונחרב מקומם. דבר אחר, עוים שאיוו לאלהות הרבה. דבר אחר, עוים שכל הרואה אותם אוחזתו עוית רתת וחלחלה. אמר רב יוסף, לעוים יש שש עשרה שורות של שינים לכל אחד ואחד.

אמר רבי שמעון בן לקיש, הרבה מקראות
ראויין לשרוף, שלא היה לו לכותבם. שאין

להם צורך בתורה, וגנאי הוא לחברן עם הקדושה. אולם הם הם גופי
תורה, שטעמים גדולים תלויין בהם. ומונה אותם הגמרא: "והעוים
היושבים בחצרים עד עזה וכו' כפתרים היצאים מכפתור השמידם
וישבו תחתם" ומה איכפת לנו אם לא מקומם של אלו היה, אלא של
אחרים וגרשום? אלא שהשביע אבימלך לאברהם "אם תשקור לי
ולניני ולנכדיי", וכשבאו לארץ עדיין לא עברו הדורות. אמר הקב"ה,
יבאו כפתורים שאינם מפלשתים יכבשו מעוים שהם פלשתים, וישראל
יכבשו מכפתורים³⁹⁹.

כיוצא בדבר אתה אומר: "פִּי חֶשְׁבֹן עִיר סִיחֹן מְלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא
נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרְאשׁוֹן" ומה משנה מי נלחם במלך מואב? אלא
משום שאמר הקב"ה לישראל: "אֶל תִּצַּר אֶת מוֹאָב". אמר הקב"ה: יבוא
סיחון ויוציא ממואב, וישראל יוציאוהו מסיחון. וזה שאמר רב פפא, על
ידי סיחון טהרו עמון ומואב ארצם לישראל.

הרי ארץ חבבים על אומות העולם עוד פסוק מביאה הגמרא, "צִידָנִים יִקְרְאוּ
לְחֶרְמוֹן שְׂרִיָן וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ לוֹ שְׂנִיר"
למה הובא הפסוק? ששנינו בברייתא, שניר ושריון מהרי ארץ ישראל.
וחרמון קרוב לצידונים ולאמורי, ובנו עליו כרכים, זה קרא לו 'שריון'
וזה קרא לו 'שניר'. מלמד שכל אחד ואחד מאומות העולם הלך ובנה לו
כרך גדול לעצמו, והעלה לו על שם הרי ארץ ישראל. ללמדך שאפילו
הרי ארץ ישראל חביבים על האומות העולם.

כיוצא בו, נאמר: "וְנֹאֶת הָעַם הָעֵבֶר אֹתוֹ לְעָרִים", ללמדנו שלא ליקרו

399 ור"ל סבר שעוים הם פלישתים. ולמ"ד מתימן היו, נצרך: משום שהוזהרו שלא להתגרות בבני עשו, אמרה
תורה יבאו כפתורים ויוציאו מעוים וניתנו ישראל וישראל יוציאו מהם. ושאר מקראות הדומין לזה ב'אלה
הדברים', כגון 'ובשעיר ישבו החורים' [דברים ב, יב], ובמואבים ובעמונים כתיב 'רפאים ישבו בה' [דברים ב, כ]
– כולו טעמא אית בהו: דבכולו כתיב 'ארץ רפאים תחשב' [דברים ב, כ] – לפי שנאמר לאברהם אבינו בין
הבתרים 'לזרעך נתתי וגו' [בראשית טו, יח], וקחשיב 'את הרפאים' [בראשית טו, כ], וכשיצאו ממצרים ועברו
דרך הר שעיר ועמון ומואב – שנקראו כבר 'ארץ רפאים' היה עולה על דעתם להתגרות בהם, כסבורים: זו היא
שניתנה לאברהם, ומנעם הקדוש ברוך הוא ואמר להם: ארץ רפאים ודאי נחשבת, שהרפאים ישבו בה מקדם,
אבל לא זו היא שנתתי לאברהם, אלא לאלו נתתיה, שגרשום משם וישבו תחתיהם, בשכר אברהם שיצאו בני
עשו הימנו, ולוט היה קרוב לאברהם, וכשהגיעו לחבל ארגוב כתיב [דברים ג, יג] 'הווא יקרא ארץ רפאים': זו
היא שנתתי לאביכם. רש"י.

מצרים לאחיו לאחר זמן 'גולים בני גולים', לכך הגלם.

